

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
БИОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра общей экологии и методики преподавания биологии

Аннотация к дипломной работе
**«ВИДОВОЙ СОСТАВ СООБЩЕСТВ МЕЛКИХ
МЛЕКОПИТАЮЩИХ ЛЕСНЫХ И ОТКРЫТЫХ БИОТОПОВ
ВОЛОЖИНСКОГО РАЙОНА»**

Лапыш Эвелины Владимировны

Научный руководитель Гаевский Е. Е.

Минск, 2024

РЕФЕРАТ

Дипломная работа 65 страниц, 6 рисунков, 32 таблицы, 34 источника.

МЕЛКИЕ МЛЕКОПИТАЮЩИЕ, ЧИСЛЕННОСТЬ, ДИНАМИКА, ВИД, ЛЕСНЫЕ БИОТОПЫ, ОТКРЫТЫЕ БИОТОПЫ, *CLETHRIONOMYS GLAREOLUS*, *APODEMUS FLAVICOLLIS*, *SOREX ARANEUS*, *MICROTUS OECONOMUS*.

Объект исследования: мелкие млекопитающие лесных и открытых биотопов.

Цель работы: охарактеризовать структуру сообществ мелких млекопитающих лесных и открытых биотопов Беларуси (на примере Воложинского района).

Методы исследования: методика ловушко-линий с использованием ловушек «Геро». Для определения динамики численности микромаммалий помимо данных собственных отловов, проведенных в июне–июле 2022–2023 гг. также были взяты более ранние данные по обловам, проведенные студентами биологического факультета БГУ в период с 2013 по 2021 гг.

Результаты проведенных исследований:

За весь период исследований в окрестностях УГС БГУ «Западная Березина» Воложинского района было отработано 4200 ловушко-суток. Отловлено 10 видов мелких млекопитающих *Apodemus agrarius*, *Apodemus flavicollis*, *Clethrionomys glareolus*, *Microtus arvalis*, *Mus musculus*, *Microtus oeconomus*, *Sicista betulina*, *Sorex araneus*, *Sorex caecutiens*, *Sorex minutus* в количестве 554 экземпляров.

В сосновых массивах доминирующими видами являются *Clethrionomys glareolus* и *Apodemus flavicollis*. Видом-субдоминантом был выделен *Sorex araneus*. Такие виды, как *Apodemus agraris*, *Mus musculus*, *Sorex caecutiens*, *Sorex minutus* встретились единожды в формациях соснового леса.

В еловых массивах доминирующим видом был *Clethrionomys glareolus*. В единичных экземплярах в 2016, 2017 и 2023 гг. в улов попался *Apodemus flavicollis*.

В открытых пойменных биотопах доминирующими можно назвать виды – *Sorex araneus* и *Microtus oeconomus*. Стабильно в обловах был отмечен *Sorex minutus*. В ловушки также попадались *Apodemus agraris*, *Apodemus flavicollis*, *Clethrionomys glareolus*, *Microtus arvalis*, *Mus musculus*, *Sicista betulina*.

Для мелких млекопитающих характерны циклические колебания численности. Это подтверждается как теоретически, так и графически в работе.

РЭФЕРАТ

Дыпломная работа 65 старонак, 6 малюнкаў, 32 табліцы, 34 крыніцы.

ДРОБНЫЯ МЛЕКАКОРМЯЧЫЯ, КОЛЬКАСЦЬ, ДЫНАМИКА, ВІД, ЛЯСНЫЯ БІЯТОПЫ, АДКРЫТЫЯ БІЯТОПЫ, *CLETHRIONOMYS GLAREOLUS, APODEMUS FLAVICOLLIS, SOREX ARANEUS, MICROTUS OECONOMUS*.

Аб'ект даследавання: дробныя млекакормячыя лясных і адкрытых біятоў.

Мэта работы: ахарактарызаваць структуру супольнасцяў дробных млекакормячых лясных і адкрытых біятоў Беларусі (на прыкладзе Валожынскага раёна).

Метады даследавання: методыка пасткі-ліній з выкарыстаннем пастак «Гера». Для вызначэння дынамікі колькасці мікрамамалій акрамя дадзеных уласных адловаў, праведзеных у чэрвені-ліпені 2022-2023 гг. таксама былі ўзяты больш раннія дадзенныя па абловах, праведзеныя студэнтамі біялагічнага факультэта БДУ у перыяд з 2013 па 2021 гг.

Вынікі праведзеных даследаванняў:

За ўесь перыяд даследаванняў у наваколлях ВГС БДУ "Заходняя Бярэзіна" Валожынскага раёна было адпрацавана 4200 пасткі-сутак. Адлоўлена 10 відаў дробных млекакормячых *Apodemus agrarius, Apodemus flavicollis, Clethrionomys glareolus, Microtus arvalis, Mus musculus, Microtus oeconomus, Sicista betulina, Sorex araneus, Sorex caecutiens, Sorex minutus* у колькасці 554 экзэмпляраў.

У хваёвых масівах дамінуючымі відамі з'яўляюцца *Clethrionomys glareolus i Apodemus flavicollis*. Відам-субдамінантам быў выдзелены *Sorex araneus*. Такія віды, як *Apodemus agraris, Mus musculus, Sorex caecutiens, Sorex minutus* сустрэліся аднойчы ў фармацыях хваёвага лесу.

У яловых масівах дамінуючымі відамі быў *Clethrionomys glareolus*. У адзінковых экзэмплярах у 2016, 2017 і 2023 гг. ва ўлоў трапіўся *Apodemus flavicollis*.

У адкрытых пойменных біятоў дамінуючымі можна назваць віды - *Sorex araneus i Microtus oeconomus*. Стабільна ў абловах быў адзначаны *Sorex minutus*. У пасткі таксама трапляліся *Apodemus agraris, Apodemus flavicollis, Clethrionomys glareolus, Microtus arvalis, Mus musculus, Sicista betulina*.

Для дробных млекакормячых характэрны цыклічныя ваганні колькасці. Гэта пацвярджаецца як тэарэтычна, так і графічна ў працы.

ABSTRACT

Diploma thesis 65 pages, 6 drawings, 32 tables, 34 sources.

SMALL MAMMALS, NUMBER, DYNAMICS, SPECIES, FOREST BIOTOPES, OPEN BIOTOPES, *CLETHRIONOMYS GLAREOLUS*, *APODEMUS FLAVICOLLIS*, *SOREX ARANEUS*, *MICROTUS OECONOMUS*.

Object of research: small mammals of forest and open biotopes.

Work objective: to characterize the structure of communities of small mammals in forest and open biotopes of Belarus (evidence from the Volozhin region).

Research methods: the technique of trap-lines using the “Hero” traps. To determine the dynamics of the number of micromammals, in addition to the data from own catches carried out in June–July 2022–2023, also, earlier data on catches conducted from 2013 to 2021 by students of the Faculty of Biology, BSU were taken.

Results of the conducted researches:

Throughout the whole period of research, 4,200 trap-days were worked out in the vicinity of the State University Educational Geographical Station “Western Berezina” in the Volozhin region. 10 species of small mammals in the amount of 554 specimens were caught: *Apodemus agrarius*, *Apodemus flavicollis*, *Clethrionomys glareolus*, *Microtus arvalis*, *Mus musculus*, *Microtus oeconomus*, *Sicista betulina*, *Sorex araneus*, *Sorex caecutiens*, *Sorex minutus*.

In pine forests, the dominant species are *Clethrionomys glareolus* and *Apodemus flavicollis*. *Sorex araneus* was identified as a subdominant species. Species such as *Apodemus agraris*, *Mus musculus*, *Sorex caecutiens*, *Sorex minutus* were found only once in pine forest formations.

In the spruce forests, the dominant species was *Clethrionomys glareolus*. *Apodemus flavicollis* was caught in single copies in 2016, 2017 and 2023.

In open floodplain biotopes, the dominant species are *Sorex araneus* and *Microtus oeconomus*. *Sorex minutus* was consistently observed in the catches. *Apodemus agraris*, *Apodemus flavicollis*, *Clethrionomys glareolus*, *Microtus arvalis*, *Mus musculus*, and *Sicista betulina* were also caught in traps.

Small mammals are characterized by cyclical fluctuations in numbers. This is confirmed both theoretically and graphically in the work.